

vermurwen, ook niet toen Johannes van der Waeyen, die in Franeker theologie doceerde, zich in een persoonlijk schrijven tot hem richtte³¹), waarin hij de leerstoel zo aantrekkelijk mogelijk trachtte voor te stellen: De Rotterdamse hoogleraar zou zijn salaris zien verdubbelen en rekening gehouden met vakanties en vrije dagen zou hij zich op een jaar nauwelijks vier maanden intensief voor het onderwijs hoeven in te zetten. Bovendien heerste er een sfeer van vriendschap onder de collega's, die zonder nadelige gevolgen het met elkaar oneens konden zijn over wetenschappelijke problemen. Bayle zal deze passage over de Franeker eensgezindheid ongetwijfeld met de nodige scepsis hebben gelezen, ook al gaat hij daar uiteraard in zijn antwoordbrief niet nader op in³²). Een slechte gezondheid, die hem al jarenlang veel last had bezorgd werd door hem als belangrijkste reden opgegeven om niet op de uitnodiging in te gaan. Zijn fysieke gestel had hem immers bepaalde leefgewoonten opgelegd en hij wist dat daar niet van kon worden afgeweken. In plaats van zich helemaal van de studie afzijdig te houden, zoals zijn artsen hem in Frankrijk hadden voorgeschreven, volgde hij hun raadgevingen wel in die zin op dat hij zich niet intensief aan een enkel studieobject vastklampte, maar dat hij, net als de bijen die in bloemrijke bergweiden alles even aantippen, zich de gewoonte had aangemeten uit allerlei geschriften een graantje mee te pikken³³). Bayles gezondheid heeft zeker te wensen overgelaten, maar deze klachten lijken toch wel erg psychosomatisch. Zijn het niet de ziektesymptomen van iemand die lichamelijk en geestelijk onwel wordt, wanneer hij in een te strak keurslijf wordt gewrongen? De Rotterdamse hoogleraar had vrijheid nodig en daarbij pasten geen tijdrovende academische onderwijsverplichtingen. Hij kon de eervolle benoeming in Franeker niet aanvaarden, omdat hij niet wilde, omdat zijn karakter zich hiertegen verzette.

In een brief aan zijn jongste broer van 8 mei 1684, een maand voordat hij officieel aan de Friezen liet weten in Rotterdam te blijven, werden nog wat bijkomstige redenen voor zijn besluit opgegeven³⁴). Friesland had een slecht klimaat, de mensen waren er stuurs en onvriendelijk en niemand was er de Franse taal meester. Bovendien lag Franeker zeer excentrisch ten opzichte van de grote steden, waar het literaire en politieke nieuws dagelijks binnenstroomde. Waarom zou hij dan ook naar zulk een barbaars en verafgelegen oord verhuizen? Voor een paar honderd gulden salaris meer? Bayle had daar in het voorjaar van 1684 geen oren meer naar. Zijn situatie te Rotterdam had zich immers ook grondig gewijzigd.